

Trump prý vrazil Kanadě nůž do zad

Trumpovo prezidentství otevřelo Kanadánům oči a ukázalo, že už se nemůžou spolehnout na pomoc USA. „Otevírají se tak nové příležitosti pro Evropu. A tedy i Českou republiku,“ říká v rozhovoru pro LN **Bořek Lizec, velvyslanec ČR v Kanadě.**

IVETA KRÍŽOVÁ

LN Snad nikdo mimo USA nesledoval americké volební klání pozorněji než sousední Kanada. Vždyť na dvě třetiny Kanadánů žijí jen 62 mil od hranice s USA. Svoji sympatií k Joeu Bidenovi se netajili. Jak nyní vnímají výsledek voleb?

Vítají ho. Kanadsko-americké vztahy za působení prezidenta Donalda Trumpa jsou všeobecně považovány za nejhorší v historii. Spojené státy jsou přitom pro Kanadu klíčovým partnerem. Směřuje tam 75 procent jejího vývozu. Vítězství Joea Bidena si přálo 84 procent Kanadánů, upřednostňovalo jej dokonce 60 procent konzervativců, kteří jinak přirozeně inklinují k republikánům.

LN Kanadané ale nemají historicky averzi k republikánům, zkrátka nepřilnuli k prezidentu Donaldu Trumpovi. Proč si jejich srdce nezískal?

Kanadáné považují Američany nejen za spojence, ale také blízké přátele. Vyjádření prezidenta Trumpa typu, že Kanada Spojené státy jen využívá, byla pro ně zklamáním. Kanada přitom za podporu USA například při zadržení finanční ředitelky Huawei Meng Wan-čou zaplatila vysokou cenu v podobě hospodářských sankcí a trvajícího věznění jejich občanů v Číně. Na počátku koronavirové krize pak prezident Trump dočasně zastavil dodávku respirátorů do Kanady. Tento krok symbolicky stvrdil, že se Kanada již na pomoc USA spolehnout nemůže. V době aktuální krize také Američané uválili cla na kanadský hliník, a to s odůvodněním, že ohrožují jejich národní bezpečnost. Vysocí kanadští představitelé označili tento krok za nůž do zad v těžkých časech. Veřejnost volala po zacílení odvetných opatření tak, aby měla co největší dopad v nerozhodnutých státech a prezidenta Trumpa „bolela“. To dokládá, jak velkému posunu ve vztazích USA a Kanady za poslední roky došlo. Kanadáné začali usilovat o větší diverzifikaci svých vztahů a tento trend už zcela neopustí. Otevírají se tak nové příležitosti pro Evropu. A tedy i Českou republiku.

LN Co naopak Kanada od Joea Bidena očekává?

Kanada si je vědoma, že se nemusí s administrativou Joea Bidena shodnout ve všech otázkách. Už větší předvidatelnost amerického prezidenta a konec rétorických útoků na Kanadu a jejího premiéra jsou nicméně pro Kanadány samy o sobě důležitou hodnotou. Zásadní je pak pro ně návrat USA k vyšší podpoře spojení a slabnoucí globální institucionální architektury, včetně NATO, G7, WTO, či WHO.

LN Jakou roli může nyní Ottawa sehrát v očekávaném narovnání transatlantických vztahů? Jakou pozici zastává?

Transatlantické vztahy skutečně nejsou jen vztahy mezi Evropou a USA. Občas se opomíjí, že Kanada je utvářena také. Spojují nás pohledy na zahraničně-politické výzvy, klademe důraz na ochranu životního prostředí a multilaterální spolupráci. Kanada se zapojuje do unijních programů, například na podporu spolupráce ve vědě, uzavřeli jsme dohodu o volném obchodu a podobně. Kanada bude

Na počátku koronavirové krize prezident Trump dočasně zastavil dodávku respirátorů do Kanady. Tento krok symbolicky stvrdil, že se Kanada již na pomoc USA spolehnout nemůže, říká český velvyslanec v Ottawě Bořek Lizec. FOTO ARCHIV

jistě i v budoucnu přispívat k přiblížení obou břehů Atlantiku.

LN USA není pro Kanadu jen největším obchodním partnerem, ale je i místem, kam Kanadáné nejčastěji jezdí na dovolenou. O smíšených manželstvích nemluvě. Klín mezi tyto dvě země nyní vrazil koronavirus, který uzavřel hranice. Jak se Kanada vypořádává s epidemií?

Kanada samozřejmě není epidemie ušetřena. Vede si nicméně výrazně lépe než Spojené státy. Naděje, že se za prezidentství Joea Bidena situace v USA zlepší, byla dalším důvodem, proč Kanadáné doufali v jeho vítězství. Současný stav nepředstavuje pro Kanadu nebezpečí jen co do šíření viru, ale i hlubší a delší ekonomické recese. Kanadáné platí za úspěchy v boji s covidem-19 značnou ekonomickou cenu a nejsou připraveni se úspěchů vzdát. Otevření jižní hranice by za stávající situace epidemií v Kanadě nepochybně zhoršilo.

LN Země má stále uzavřené hranice nejen pro občany USA, ale pro všechny cizince. Kdy se zvažuje otevření?

Otevřít hranice jiným zemím dříve než USA je pro Kanadu obtížně realizovatelné. I proto je situace ve Spojených státech pro ni tak důležitá. Uzavřené hranice, respektive omezení přeshraničního pohybu na nezbytný rozsah, jsou pro Kanadány velkou komplikací. Média sledují, jak negativně tato situace zasahuje i do osudů konkrétních lidí. Aktuální zhoršování pandemie nejen v USA, ale celosvětově bohužel blízké změně nenahrává.

LN Jak vir zasáhl ekonomiku země?

Dopady na kanadské hospodářství jsou závažné, tak jako jinde ve světě. Mezinárodní měnový fond odhaduje, že místní ekonomika letos poklesne o 7,1 procenta, tedy podobně jako česká. Výrazně hůře je na tom Kanada s nezaměstnaností. Nezaměstnaných je u nás 3,7 procenta, v Kanadě 8,9 procenta. V květnu pak nezaměstnanost v Kanadě dosahovala dokonce 13,7 procenta. Hovoří se také o konci až 14 procent podniků a poloviny restaurací.

LN Jaká protiepidemiologická opatření v Kanadě panují? Co třeba školy, fungují?

Po příjezdu ze zahraničí je povinná dvou týdnů karanténa, které se není možné vyhnout ani negativním testem. Jinak se opatření napříč Kanadou liší, neboť jsou primárně v kompetenci provinčních vlád. Některé regiony jsou uzavřeny i pro Kanadány. Východní provincie mezi sebou vytvořily tzv. atlantickou bublinu.

Kanadáné platí za úspěchy v boji s covidem-19 značnou ekonomickou cenu a nejsou připraveni se úspěchů vzdát. Otevření jižní hranice by za stávající situace epidemií v Kanadě nepochybně zhoršilo.

”

Nerezidentům jsou jako celek nepřístupné, uvnitř bubliny je naopak možný volný pohyb. Od začátku pandemie Kanadáné pracují ve velké míře z domova, státní zaměstnanci téměř zcela. Školy byly na jaře uzavřeny, na podzim zatím základní a střední fungují.

LN V USA není zanedbatelná česká imigrantská skupina. Jaká je ta kanadská? Má stejné kořeny?

Zatímco v USA začala česká imigrace již po roce 1848, v později osídlované Kanadě vznikaly první české osady s padesátiletým odstupem. Jedno z prvních českých měst Prahu v Albertu mimochodem nezaložili Pražané z Čech, ale Pražané z americké Oklahomy. Kanadští krajané, stejně jako američtí, nám pomáhali za obou světových válek. Usilovali o získání politické podpory, organizovali finanční sbírky a bojovali v řadách československé i kanadské armády. Protože se česká komunita v Kanadě výrazně rozrostla v meziválečném období, jsou zásluhy Čechokanadánů na naší státost ještě výraznější za 2. světové války. Naši veřejnosti jsou známější imigrační vlny po

novalo pak upřímné nadšení, že to byl ještě hezčí, respektive strašidelnější Halloween než obvykle.

LN Před svou současnou diplomatickou misí jste působil jako generální konzul v Chicagu, severoamerický region tedy máte dobře zmapovaný. Našel byste zásadní rozdíly mezi těmi dvěma severoamerickými giganty?

Obě země „Nového světa“ si jsou obecně velice blízké. Říká se, že základem jejich rozdílu je, že Spojené státy vznikly revolucí, zatímco Kanada evolucí. Mottem USA je: „Život, svoboda a štěstí“, Kanady: „Mír, pořádek a dobrá vláda“. Kanada má o něco blíže Evropě. Ostatně v jejím čele stojí britská královna Alžběta II. Má „evropskéjší“ přístup například k ochraně životního prostředí či sociální politice. Na rozdíl od USA zde funguje všeobecné zdravotní pojištění. Dokonce kanadská angličtina je evropskéjší. Například písmeno z se v Kanadě neče, „zy“ jako v USA, ale evropsky „zet“.

Kanadskou společnost na rozdíl od té americké také nerozdělují nároky na migraci. Panuje všeobecná shoda, že je nezbytná pro ekonomickou stabilitu. Do Kanady ročně přichází více než 300 tisíc osob. Nejen tento poslední rozdíl Donald Trump zvýraznil.

LN V USA není zanedbatelná česká imigrantská skupina. Jaká je ta kanadská? Má stejné kořeny?

Zatímco v USA začala česká imigrace již po roce 1848, v později osídlované Kanadě vznikaly první české osady s padesátiletým odstupem. Jedno z prvních českých měst Prahu v Albertu mimochodem nezaložili Pražané z Čech, ale Pražané z americké Oklahomy. Kanadští krajané, stejně jako američtí, nám pomáhali za obou světových válek. Usilovali o získání politické podpory, organizovali finanční sbírky a bojovali v řadách československé i kanadské armády. Protože se česká komunita v Kanadě výrazně rozrostla v meziválečném období, jsou zásluhy Čechokanadánů na naší státost ještě výraznější za 2. světové války. Naši veřejnosti jsou známější imigrační vlny po

Bořek Lizec (46)

- Vystudovaný ekonom a **absolvent vídeňské Diplomatické akademie** působí na ministerstvu zahraničí už více než dvacet let. Transatlantickými vztahy se zabývá od svých univerzitních let.
- **Na postu velvyslance v Kanadě** působí od podzimu roku 2019. V severoamerickém regionu není nováčkem. Před kanadskou ambasadorskou misí šéfoval v letech 2014 až 2019 generálnímu konzulátu v Chicagu, byl rovněž tiskovým mluvčím a koordinátorem Valného shromáždění při Stálé misi při OSN v New Yorku.
- **Je ženatý** a má jednoho syna.

roce 1948 a 1968, které přispívaly k zachování našich demokratických tradic. Nejvýraznějším příkladem je záchrana naší nezávislé literatury nakladatelstvím '68 Publishers manželů Škvoreckých.

LN U příležitosti 75. výročí vítězství nad nacismem a oslav našeho státního svátku jste připravil původní dokumentární film „Společně k vítězství“, který pozapomenuté příběhy transatlantického přátelství zejména z období 2. světové války připomíná. Které jsou ty nejvýraznější?

Příběhy jsou to opravdu pozoruhodné a vybírá se mezi nimi obtížně. Rekl bych, že mezi nejzajímavější patří osobní přátelství prezidenta Edvarda Beneše a kanadského premiéra Mackenzie Kinga, obrana našeho montrealského konzulátu kanadskou policií a sokoly před německým převzetím, jmenování Georgese Vaniera, budoucího generálního guvernéra, prvním velvyslancem Kanady pro Československo, výcvik československých pilotů RAF v Kanadě, či vznik kanadské pobočky firmy Baťa v nově založeném městě Batava a její válečná výroba. Film je volně k dispozici na www.TogetherToVictory2020.com.

LN Je něco, co vás při studiu historických materiálů zvláště zaujalo?

Byl to obdiv, kterému se jak v Kanadě, tak v USA na nejvyšších místech těšil Edvard Beneš. Za přesnou předpověď vývoje na počátku 2. světové války byl považován za muže, který dokáže předpovídat budoucnost. V roce 1943 byl pozván i na summit prezidenta Roosevelta a premiérů Churchilla a Kinga, jakkoliv byl v té době pouze exilovým prezidentem země vymazané z mapy.

LN Jak je skupina českých krajanů dnes početná?

Aktivně se k českému původu při sčítání lidu hlásí přibližně sto tisíc osob. Počet Kanadánů, kteří mají české kořeny třeba jen z části, je pochopitelně výrazně vyšší. S krajany máme velmi intenzivní vztahy, nesmírně nám pomáhají. Rada z nich přitom působí na místech, ze kterých mohou k rozvoji česko-kanadských vztahů výrazně přispět. Sasha Suda je ředitelkou Národní galerie Kanady, Ray Novak byl ředitelem úřadu vlády za předchozího premiéra, Petr Cancura je uměleckým ředitelem největšího hudebního festivalu, Petr Maur spolujednatel kinematéky. To je jen pár příkladů z Ottawy. Zmíněným projektem online oslav státního svátku jsem chtěl krajanům poděkovat. Velmi mě potěšilo, že v programu vystoupili také premiéři obou zemí a české hudební hvězdy, které zazpívaly písně Čechokanadana Jiřího Traxlera.

LN Přejdeme k česko-kanadským vztahům, o kterých se zase tolik nemluví. Co jim v současnosti dominuje?

Těší mě, že jsou intenzivní ve všech oblastech. Na mezinárodní scéně podporujeme sdílené zahra-

ničně-politické priority, naši vojáci působí společně pod vlajkou NATO v Lotyšsku, roste naše obchodní a investiční spolupráce, k dispozici jsou evropské i české programy na podporu spolupráce ve vědě a výzkumu, mladí lidé využívají příležitosti ke studiu i program „Working Holidays“, Kanadány zajímá naše kultura, přímé lety do Toronta a Montrealu do nástupu pandemie podporovaly rozvoj turismu a ve sportu nejen soupeříme, ale i spolupracujeme, například na projektu Hlinka – Gretzky Cup.

LN Využíváte něco jako „hokejovou diplomacii“?

Hokejisté si bezesporu zaslouží za propagaci naší země velké uznání. V rámci hokejové diplomacie jsem loni požádal Václava Nedomanského, aby se stal čestným hostem našich oslav 30. výročí sametové revoluce. „Big Ned“ byl prvním hráčem sovětského bloku, který emigroval a hrál v NHL. Svou cestu za zámořskými úspěchy zahájil v kanadském Torontu. Jeho loňský vstup do Siné slávy NHL jako teprve druhého českého hráče jsme v Ottawě oslavili nejen galavečerem, ale i Českým večerem při zápase NHL mezi týmy Ottawa Senators a Boston Bruins. Naši hokejisté hráli v obou týmech a byl mezi nimi i David Pastrňák, který v té době vedl pořadí střelců NHL. Připomněli jsme tehdy, že dres senátorů v historii oblékalo již dvacet českých hráčů, včetně tří členů zahajovací naganaské sestavy – Vladimíra Růžičky, Dominika Haška a Martina Straky.

LN Kdy se řekne Česká republika, co si běžný Kanadán vybaví? Má vůbec povědomí o malé zemi kdesi v Evropě?

Vybaví si určitě krásy České republiky, která je tu populární turistickou destinací. Z mé zkušenosti povědomí o nás zvyšují také krajanové osobnosti. Říkávalo se: „Co Čech, to muzikant“ a v Kanadě to platí. České kořeny má světoznámá jazzová zpěvačka a klavíristka Diana Krall, Torontský symfonický orchestr vedl bývalý šéfdirigent České filharmonie Karel Ančerl a nejhranějším kanadským skladatelem vážné hudby je Čechokanadán Oscar Morawetz. Obtížně bychom hledali někoho, kdo tu nezná firmy Baťa nebo Velan. Druhá jmenovaná je nejvýznamnějším výrobcem ventilů na světě. Dalším, ale rozhodně ne posledním příkladem toho, co putá pozorom Kanadánů, je české pivo. Pro Budvar je kanadský trh významnější než americký. Sládek Marek Mikunda zde zahájil úspěšný projekt „české plzně“ pivovaru Steam Whistle.

LN Na co byste naopak Čechy „nalákal“ do Kanady?

Například na krásnou přírodu, severský dobtině dostupných severních teritorií, „safari“ s medvědy, vlky a další místní faunou, pozorování velryb, kulturu prvních národů, olympijské lyžařské svahy v Britské Kolumbii, malebná mořská pobřeží, pravděpodobně nejhistoričtější město Severní Ameriky Quebec City, Niagarské vodopády a vinařskou oblast v jejich okolí, ledové hotely, celkem kvalitní hokej a v neposlední řadě přátelské Kanadány.

LN Je něco, čím vás osobně Kanada překvapila?

Napadají mě věci, které se dají čekat, ale zároveň musejí zažít. Na prvním místě je to bílá zima. Když máte před domem dvoumetrový sněhový val a z nebe nepadají sněhové vločky, ale sněhové koule, máte až pocit návratu do dětství, kdy stromy „rostly vejš a delší bejval den“, jak zpíval Karel Gott. Výjimečné jsou také podzimní procházky pod javory. Když vás obklopí jejich listy všech odstínů červené a žluté, připadáte si, jako byste vstoupili do impresionistického obrazu.